

Vladan Matić
Beograd
Srbija

ŠETNJA KROZ DELIMIČNO POZNAT PREDEO

UDC 821.163.41-4

Negde početkom februara, bio sam izabrao put kojim obično ne idem u šetnju. Tri dana duvao je vetar, bilo je vlažno, led je krenuo da se otapa, a ispod lapavice krio se sloj šljunka pomešanog s ledom koji je potsećao na glečersku morenu.

Prethodna dva dana nisam želeo ni da izađem iz stana bez preke potrebe, vrteo sam se među predmetima i knjigama na koje sam se bio navikao, u prostorijama koje sam, prihvativši ih za svoj novi dom, lišio trajanja u vremenu.

Zbog toga sam rešio da ne idem poznatim ulicama, već da probam da, unutar poznatog smera, nađem nove puteve.

Dan pre ove šetnje sam dugo, dugo sedeo za ručkom sa prijateljem. Razgovarali smo na jeziku koji nije moj, ali koji sam s godinama usvojio, kao da je moj. Pet dana ranije, vodio sam isto tako dug razgovor, na jednom drugom jeziku koji nije moj, a koji sam takođe s godinama usvojio, skoro kao da je moj.

Sad, ovo nije priča o mojim lingvističkim sposobnostima, i u kojoj meri vladam tim jezicima, i koji su to jezici. (Uostalom, u kojoj meri čovek, zapravo, vlada sopstvenim jezikom?).

Stvar je u nečem drugom – oba ova razgovora ostala su mi u sećanju, ne zbog teme, i ne zbog sagovornika, i ne zato što su mi bliska u vremenu (nisu, u trenutku dok ovo beležim prošlo je od tih dana nekoliko meseci), već zato što sam tokom njih najzad uspeo da koherentno, i jasno, a ne maglovito i nedorečeno kao do tada, posmatram sebe kako formulišem ono što želim da izreknem.

Shvatio sam, posmatrajući sebe kako se spremam da nešto objasnim ili definišem, da ono što želim da kažem ne formulišem, zapravo, ni na jednom jeziku koji govorim, i da ono što prethodi mojim rečima mogu samo maglovito da uhvatim, u trenutku dok se pojavljuje u mojoj svesti, kao niz reči, slika, i slikovitih ili grafičkih prikaza onih veza među stvarima koje iskazujemo veznicima. Nizovi slika, zvukova, i odnosa koji su se pojavljivali preda mnom dok sam ih formulisao u rečenice pojavljivali su se drugačijim ritmovima i u drugačijem redosledu od onog kojim sam ih izlagao.

Svaka slika, ili reč rastakala se, u jednoj trećoj ravni posmatranja, koja je bila odvojena od ravni ulaska u svest i izgovaranja rečenica, i paralelna s njima, u koncepte koji su se sastojali od složenih priča, od varijacija slika, veza, odnosa, i formula.

Koncepti koji su se pojavljivali u nizovima u toj najdonjoj ravni koju sam mogao da dosegнем svojim pogledom, imali su svoju istoriju, i pretpostavljam da svaki od njih poseduje i neki oblik, neku pra-sliku koja je pokrivena kasnijim tumačenjima i varijacijama, koji je zamagljuju i skrivaju.

„A jezik je onda“, razmišljao sam u toku šetnje koja me je, budući da sam tokom nje istraživao delove grada koje do tada nisam poznavao, van maglovite predstave o glavnom smeru u kojem sam se kretao, „isto tako sloj zbirnih slika, i varijacija koji pokriva pra-slike.“

„Ili je možda sve sasvim drugačije, možda je jezik poznata trasa koju sada namerno izbegavam kako bih se suočio sa nepoznatim prostorom grada i u tom suočavanju, izazvao isti onaj osećaj čuđenja koji sam imao tokom mog lingvističkog samoposmatranja.“

Onda sam naišao na zapamćene delove grada, koje sam sada posmatrao iz drugog ugla, i smeštao u drugačije kontekste.

I, kao što namerno nisam iznosio imena ulica, niti izrekao ime grada kroz koji sam šetao, ne bih li ovaj šetnji dao opštije značenje (jer odnos poznato-nepoznato u slučaju da sam grad imenovao, ne bi bio isti), tako mi i jezik, kad najzad uspem da iskažemo one slike i veze, i prostore, i ritmove koje vidim ili zanemarujem u trenutku dok ih izgovaram, ili neposredno pre toga, saopštava samo ono što je ustaljeno, i što je svima razumljivo u trenutku izricanja.

A izgovorena reč sadrži, u odnosu na koncept i njegovu istoriju, kroz koju nazirem celokupnu istoriju jezika, istu onu apstrakciju, koja znači osiromašenje, koju sadrži koncept u odnosu na moju šetnju i pokušaj da ga preko te šetnje sebi objasnim.